

Alfred Schickel

Nejznámější smlouva, kterou téměř nikdo nezná

Výklad Mnichovské dohody - případ ignorace a duchu doby

Žádná čtyřstranná smlouva 20. století nebyla po II. světové válce tak často citována a dle libosti vykládána, jako ta „mezi Německem, Spojeným královstvím, Francií a Itálií, uzavřená v Mnichově 29. září 1938“. Obecně nazývaná jako „Mnichovská dohoda“.

A jakoby snad na ní ještě ulpívalo příliš horlivým archivářem otisklé razítko „tajná věc Říše“ (Geheime Reichssache), spekulovala většina recenzentů smlouvy o jejím obsahu, místo aby si pozorně přečetli jejích 8 bodů včetně úvodní věty. Když si dá totiž člověk tu práci a učiní tak, vyloučí pak bez potíží všechny možné chybné výklady a oprostí se i od prokletí **jistého podpisu jednoho pána.**

Samozřejmě je k tomu všemu třeba přidat trochu koncentrace a nějaké historické znalosti.

Neboť již úvodní věta obsahuje více, než jen devět řádků či je pouze ke cti šikovnému textaři. Nejpozději při druhém přečtení lze vyrozumět, že při uzavírání této čtyřstranné smlouvy v Mnichově už existovala jedna „smlouva, jejíž cíle týkající se odstoupení sudetoněmeckých oblastí byly v podstatě dosaženy“ a že čtyři signatární mocnosti „s ohledem“ k této dohodě se již jen „usnesly na následujících podmínkách a modalitách tohoto odstoupení a na opatřeních, která mají být provedena po odstoupení“.

Tato kvůli svým okolnostem a svým aktérům často démonizovaná dohoda, při jejímž formulování dotčené Československo vůbec nefigurovalo a pročež také ráda bývá onálepkovávána jako „diktát“, neobsahovala ve skutečnosti vůbec žádné odstoupení Sudet, nýbrž stanovila pouze dobu a způsob jeho provedení a určila mimořádná pravidla. Samotné odstoupení bylo dohodnuto mezi 17. a 22. zářím 1938 a navíc v důsledku vzniklé situace osobně zahájeno samotným úřadujícím státním prezidentem Benešem. Jelikož měl naspěch, poslal svého dřívějšího ministra Jaromíra Nečase hned po setkání Chamberlaina s Hitlerem v Berchtesgadenu do Paříže a nechal oběma západním mocnostem vzkázat, že je připraven k postoupení sudetoněmeckého území, pokud se to po něm bude „požadovat“.

Beneš chtěl tímto svým „aktivním jednáním za účelem překonání těžké situace“ ukázat svým krajanům a světu, že je „obětí“ velkých mocností a tímto způsobem udělat ze své chybné politiky od r. 1918 dojemnou tragédii.

Hra, kterou tehdejší současníci sice prohlédli, ale v zájmu evropského míru ji hráli s ním, se jevila po konci II. světové války jako naprosto jasná. A tak se „oběti“ Benešovi dostalo ze strany vítězů „zadostiučinění“ a přání „odsunu“ sudetských Němců bylo taktéž splněno.

Z Mnichovské dohody, tehdejšími současníky kdysi oslavované jako důkaz „míru naší doby“ (Chamberlain) či jako „výsledek pod ochranou sv. Michala“ (katoličtí biskupové), se najednou stala „kapitulační listina demokracie“ (Roosevelt) a „poslední stanice před II. světovou válkou“ (Stalin). A zřejmější názor se lehce postaral o další rozšíření, než Benešova verze vstoupila do učebnic historie. Tam nyní je a proto je zřejmě četba Mnichovské dohody pro mnohého evidentně zbytečná. Že Beneš vlastní odstoupení Sudet s pomocí své tajné nabídky ze dne 17. září 1938 dohodnul, je již zapomenuto - pokud to vůbec někdo někdy věděl.

A bod 2. Mnichovské dohody přivede k zamyšlení jen toho, kdo si ji přečte a zjistí, že „vyklizení (sudetských oblastí) do 10. října“ si nevynutil německý Wehrmacht, nýbrž se na něm dohodly „Spojené království, Francie a Itálie“.

Německo se mezi zmíněnými mocnostmi vůbec neobjevuje. Fakt, který nutí ptát se na důvod, na který se však skoro nikdo neptá, natož aby ho někdo uváděl. Vysvětlení najdeme totiž v historii, či přesněji v událostech z let 1918/19, když české vojenské jednotky v násilné akci obsadily německé sídelní oblasti Čech, Moravy a německého Slezska, aby zabránily vyčlenění jejich obyvatel z právě založeného Československa, které si tito obyvatelé přáli. Na žádost Čechů schválily vítězné mocnosti Francie, Velká Británie a Itálie toto obsazení jako preventivní opatření, než dojde ke konečnému stanovení hranic v mírové smlouvě. Češi, ignorující americkým prezidentem Wilsonem proklamované právo národa na sebeurčení, se nespokojili jen se zřízením českého národního státu, nýbrž si nárokovali také celé území historických korunních zemí Čechy, Morava a sudetské Slezsko. Nárok, kterému se Spojené státy zdráhaly vyjádřit svůj souhlas a vyslaly do Československa svého vlastního mimořádného vyslance, aby na místě podrobně prozkoumal poměry ve sporných oblastech. Poradce amerického prezidenta Archibald Coolidge se této mise chopil a vyličil svému šéfovi získané poznatky ve své zprávě ze dne 10. března 1919. V ní nejenže potvrdil vůli sudetských Němců připojit se k Německému Rakousku, nýbrž také nabídl zcela konkrétní návrhy na vyčlenění německých sídelních oblastí z Československa.

Jejich uskutečnění mělo zohlednit právo zhruba dvou milionů sudetských Němců na sebeurčení a sebrat pozdějším nacionálním bojům mnoho z jejich ostrosti. Edvard Beneš však při mírových jednáních ve Versailles pomocí falešných údajů a slibů obešel americké plány a prosadil začlenění sudetoněmeckých území do Československa. Obsazení Sudet Čechy v prosinci 1918

tím bylo navzdory vyjádřeným obavám Američanů v mírové smlouvě „požehnáno“.

Když důsledky tohoto eklatantního porušení práva národa na sebeurčení ze strany intolerantní českizační politiky Prahy přerostly v průběhu dvaceti let v mír ohrožující krizi, považovaly 3 versailleské signatární mocnosti Francie, Velká Británie a Itálie za příhodné, stáhnout jejich někdejší souhlas s obsazením Sudet a dohodnout se na vyklizení oblasti, jak to konec konců stojí v Mnichovské dohodě. „*Po dvaceti letech - avšak doufejme, že ne příliš pozdě*“, jak bylo konstatováno v „London Times“ v říjnu 1938.

Jelikož Německo českou okupaci nikdy neschválilo, nemělo v Mnichově žádného důvodu takové schválení brát zpět, nýbrž přenechalo dohodu o „*vyklizení oblasti*“ Itálii a oběma západním mocnostem.

Logika, kterou Chamberlain a Daladier pochopili stejně, jako nespočet sudetských Němců, kteří si od roku 1918 dělali starosti o své národní přežití a od r. 1919 oplakávali krvavé oběti české policejní zvěle. 54 mrtvých ze 4. března 1919 bylo velikou zátěží na Edvardem Benešem praktikované politice do r. 1938. V roce 1938 se v Mnichově tragickým způsobem potvrdilo to, co prohlásilo již Národní shromáždění Německého Rakouska 6. září 1919: „*Aniž bychom měli moc tento zlořád odvrátit a Evropě tím ušetřit nevyhnutelné nepokoje, které z tohoto prohřešku na nejsvatějším právu národa musejí nutně vyrůst, klademe historickou odpovědnost za toto rozhodnutí do svědomí oněch mocností, které jej navzdory našemu nejvážnějšímu varování vykonaly.*“

Tragické, že Beneš v roce 1945, po šesti letech „velkoněmecké“ nadvlády, dal se svými „dekrety“ prostor reakcím, které Mnichov včetně Versailles zastíňují.